

**Aftale om arbejdstid m.v. for lærere i
folkeskolen og ved specialundervisning for
voksne 2005**

KL

Lærernes Centralorganisation

Indholdsfortegnelse	Side
Indledende bemærkninger	4
Sammenhængen mellem målsætningen for skolevæsenet og arbejdstidsaftalens udmøntning.....	4
Principper for arbejdstidens planlægning.....	4
Arbejdets planlægning på skolen	5
§ 1. Område	7
§ 2. Arbejdstid	7
§ 3. Skoletid	8
§ 4. Individuel tid	11
§ 5. Deltidsbeskæftigelse	12
§ 6. Aktivitetsplan	13
§ 7. Akkorder, timerammer og helhedsaftaler	13
§ 8. Mødeplan.....	15
§ 9. Arbejdstidens placering	15
§ 10. Fravær	17
§ 11. Frihedsopsparing ved aften- og nattjeneste.....	18
§ 12. Overarbejde.....	18
§ 13. Lokalaftaler.....	19
§ 14. Ikrafttræden.....	20
Bilag 1 - Tilbagefaldsbestemmelser	21
1. Funktion som klasselærer.....	21
2. Tjeneste uden for det faste arbejdssted.....	22
3. Rejser, der udføres som en del af tjenesten	22
4. Kursusdeltagelse	22
5. Lejrskoler og lignende.....	23
6. Eksamination og censur	23
Protokollat 1 - Hviletid og fridøgn for lærere/overlærere, børnehaveklasseledere m.fl.	25
Protokollat 2 - Rådighedstjeneste (vagt) for lærere ved observations- og heldagsskoler i den kommunale folkeskole samt observationskolonier ved Københavns Kommune	27
Protokollat 3 - Særlige bestemmelser om arbejdstid for lærere ved specialundervisning for voksne.	29
§ 1. Hvem er omfattet.....	29
§ 2. Arbejdstid	29
§ 3. Skoletid	29
§ 4. Arbejdsplan	30
§ 5. Arbejdstidens placering	31
§ 6. Frihedsopsparing ved aften- og nattjeneste.....	31
§ 7. Overarbejde.....	31
§ 8. Lokale aftaler.....	32
§ 9. Ikrafttræden.....	32

Bilag 1 til protokollat 3. Tilbagefaldsbestemmelser - specialundervisning for voksne 34

1. Tjeneste uden for det faste tjenestested	34
2. Flere arbejdssteder.....	34
3. Kursusdeltagelse	35
4. Mødedage	35
5. Varsling m.m.....	36

Bilag 2 til protokollat 3. Aftale om Flekstidsordning – specialundervisning for voksne 37

§ 1. Generelle bemærkninger	37
§ 2. Fikstid.....	37
§ 3. Flekstid.....	37
§ 4. Flekstidsregnskab	37
§ 5. Fleksfridage	38
§ 6. Suspension af flekstidsordningen.....	38
§ 7. Fravær på grund af sygdom m.v.....	38
§ 8. Fratrædelse	38

Bilag 3 til protokollat 3. Opgavebeskrivelser ved specialundervisning for voksne. 39

Den individuelle tid	39
Skoletid.....	40
Kontaktlæreropgaver.....	40
Fælles forberedelse	40
Andre opgaver.....	41
Udvikling og efteruddannelse	41
Samarbejde.....	41
Pauser/frikvarterer	42
Andre opgaver og hverv	42

Protokollat 4 - Særlige regler ved afvikling af mundtlige udtræksprøver ved folkeskolens 9. klasses afgangsprøve 43

Indledende bemærkninger

Sammenhængen mellem målsætningen for skolevæsenet og arbejdstidsaftalens udmøntning

Arbejdets tilrettelæggelse på skolerne tager udgangspunkt i kommunalbestyrelsens mål og rammer for det kommunale skolevæsen.

Kommune og lærerkreds drøfter den pædagogiske målsætning for kommunens skolevæsen. I drøftelsen indgår bl.a. angivelse af målene for undervisningens indhold og struktur, lærersamarbejde, skole-hjemsamarbejde, skoleledelse, skolens fysiske rammer samt handleplaner.

Kommunens skolepolitiske målsætning danner ramme for den enkelte skoles arbejde med mål og handleplaner, der udarbejdes i et samspil mellem skolens ledelse og lærerne inden for skolebestyrelsens principper.

Den lokale udmøntning af arbejdstidsaftalen og den lokale udmøntning af skoleårets planlægning skal tage udgangspunkt i kommunens pædagogiske målsætning og det kommunale skolebudget for det kommende skoleår.

Principper for arbejdstidens planlægning

Hovedprincippet for arbejdstidens planlægning er, at arbejdet tilrettelægges på en måde, som er administrativ enkel, og som giver lærerteamet/lærerne et professionelt råderum over planlægningen og udførelsen af arbejdet, hvorfor planlægningen som hovedregel bør understøtte muligheden for at dække den samlede arbejdsindsats, inklusiv undervisning – eller størstedelen af denne – i form af kommuneakkorder, skoleakkorder og timerammer, eller en kombination heraf, eller i en samlet helhedsaftale.

I forhold til de opstillede mål, jf. nedenfor, og de udmeldte ressourcer foretages i planlægningsfasen opgavefordeling og tildeling af de tidsmæssige ressourcer.

Folkeskolelovens krav (jf. centrale kundskabs- og færdighedsområder), de kommunale skolepolitiske mål og indsatsområder, samt de af skolebestyrelsen opstillede mål for undervisningen og elevernes udvikling danner grundlag for målfastsættelsen.

Opgavefordelingen og de tidsmæssige ressourcer søges herefter udmøntet i aftaler for lærerteamet/læreren for den kommende normperiode. Hvis sådanne aftaler er indgået, administrerer lærerteamet/læreren tiden med udgangspunkt i ansvaret for, at de opstillede mål, jf. ovenfor, nås.

Helhedsaftaler kan omfatte alle normperiodens arbejdsopgaver eller dele af normperiodens arbejdsopgaver udmøntet i akkorder og timerammer m.v., jf. § 7, stk. 6.

Forud for skoleårets planlægning drøfter kommunerne og den lokale kreds, på hvilken måde arbejdets tilrettelæggelse kan understøttes gennem aftaler om kommuneakkorder.

Skolens ledelse har det overordnede ansvar for kvaliteten af skolens arbejde, men ansvaret udmøntes således, at lærerne i team eller enkeltvis selv kan løse arbejdsopgaverne i relation til de opstillede mål. Resultater vurderes løbende i forhold til mål og værdier og ikke som kontrol af tiden.

Arbejdets planlægning på skolen

Forud for hvert skoleår samarbejder skolelederen og lærerne om det kommende skoleårs planlægning. Planlægningen tager udgangspunkt i den pædagogiske målsætning og handleplanen for skolevæsenet, skolens ressourcetildeling, skolens målsætning og handleplan, skolebestyrelsens principper samt aftaler indgået mellem kommune og kreds.

Det tilstræbes, at der foretages en helhedsplanlægning for skolens virksomhed i det kommende skoleår.

Helhedsplanlægning forudsætter et tæt samspil mellem skoleledelsen og lærerne om opstilling af mål for undervisningen, og et tæt samarbejde mellem lærerne indbyrdes og med eleverne om, hvorledes de opstillede mål kan nås.

Da lærersamarbejdets organisering, eksempelvis i team, er et væsentligt element i planlægningen, bør lærersamarbejdets struktur være drøftet mellem skolens ledelse og lærerne.

Skolens ledelse og de ansatte drøfter endvidere følgende inden opgave- og fagfordelingen:

- timefordelingsplaner for eleverne i de enkelte klasser/hold (grundtimetallet)
- specialtildeling af timer ud over grundtimetallet (specialundervisning, timer til tosprogede, vikartimer m.v.)
- skolens overordnede struktur på hverdage, herunder elevernes pauser
- en aktivitetsoversigt for skolen, hvoraf skolens fælles aktiviteter fremgår, eksempelvis emneuger, møder (lærermøder/møder i Pædagogisk Råd), udviklingsaktiviteter m.v.
- tilsynsopgaver.

Med udgangspunkt i disse elementer, skolens budget og aftaler mellem kommune og lærerkreds tilstræbes det, at normperiodens arbejdsopgaver dækkes gennem akkorder/timerammer.

Udgangspunktet er ledelsens ret til at fastsætte omfanget af de ressourcer, der er til rådighed til at løse en opgave.

Når aftale om akkorder er indgået eller der er enighed om timerammer, administrerer de enkelte lærerteam/læreren selv tiden, med udgangspunkt i ansvaret for, at de opstillede mål nås. Det er således målene, der er styrende for, hvilke opgaver der skal udføres, og hvorledes arbejdet organiseres.

Skolelederen har fortsat det overordnede ansvar for kvaliteten af skolens arbejde, men ansvaret udmøntes således, at lærerne i team eller enkeltvis selv tilrettelægger og løser arbejdsopgaverne i relation til de opstillede mål.

Gennem skoleåret føres der løbende dialog mellem team/lærerne og ledelsen om opfølgningen på målfastsættelsen.

For de arbejdsopgaver, som ikke er dækket af akkorder og/eller timerammer, fastsætter skolelederen det forventede tidsforbrug til de enkelte opgaver udmøntet i mødeplaner til de enkelte lærere.

Der kan indgås helhedsaftaler, der omfatter alle eller dele af normperiodens arbejdsopgaver, udmøntet i akkorder og timerammer m.v., jf. § 7, stk. 6.

§ 1. Område

Stk. 1

Aftalen gælder for lærere i den kommunale folkeskole og lærere på døgninstitutioner med intern skole ansat i kommuner, hvor der ikke lokalt er indgået aftale om anvendelse af Arbejdstidsaftale 08.

Stk. 2

Aftalen gælder endvidere for lærere ved specialundervisning for voksne ved selvstændige kommunale institutioner, hvor der ikke lokalt er indgået aftale om anvendelse af Arbejdstidsaftale 08.

Stk. 3

Aftalen omfatter endvidere skolekonsulenter, der er omfattet af § 1, stk. 5 i protokollat 2 til Overenskomst for lærere m.fl. i folkeskolen og ved specialundervisning for voksne.

Bemærkning:

Aftalen omfatter lærere, jf. dog stk. 3, omfattet af Overenskomst for lærere m.fl. i folkeskolen og ved specialundervisning for voksne.

Hvis ikke andet udtrykkeligt er anført, omfatter stillingsbetegnelsen lærere: lærere, overlærere, øvelsesskolelærere og småbørnslærere.

For lærere ved specialundervisning for voksne, se særreglerne i protokollat 3 med tilhørende bilag.

Det er ved aftalens indgåelse lagt til grund, at lærernes arbejdsopgaver omfatter undervisning i folkeskolen og pædagogisk/administrative opgaver i forbindelse hermed samt tilsvarende (undervisnings-) opgaver i ungdomsskolen, såfremt kommunalbestyrelsen ønsker det, jf. § 1 i Overenskomst for lærere m.fl. i folkeskolen og ved specialundervisning for voksne.

Børnehaveklasseledere er omfattet af Aftale om arbejdstid for børnehaveklasseledere i den primærkommunale folkeskole og i Københavns Kommune.

Lærere, der som en del af det samlede ansættelsesforhold varetager undervisning i såvel folkeskolen som ungdomsskolen, er omfattet af Aftale om arbejdstid m.v. for læreres undervisning i ungdomsskolen og folkeskolen.

Kombinationsbeskæftigelse og tilsvarende kan indgå i arbejdstiden efter de herom fastsatte regler.

En lærer kan endvidere pålægges at varetage andre kommunale undervisningsopgaver m.v., såfremt der lokalt eller centralt er indgået aftale om vilkårene herfor. Er aftale ikke indgået, kan en lærer efter aftale (herunder om vilkårene) påtage sig sådanne opgaver.

§ 2. Arbejdstid

Stk. 1

Den årlige arbejdstid udgør 1924 timer inkl. ferie og søgnehelldage.

Bemærkning:

Aftale om ferie for personale ansat i kommuner gælder.

Overførsel af ferie fra tidligere ferieår (ferietimer ud over 4 uger):

Ansatte, der ønsker at indgå en aftale med skolens ledelse om overførsel af ferie, skal i forbindelse med skoleårets planlægning meddele skolens ledelse,

om ferietimer ud over 4 uger ønskes overført til de følgende ferieår. Denne meddelelse skal gives senest på en af skoleledelsen fastsat dato. Har skoleledelsen ikke fastsat en dato skal meddelelse gives senest 1. maj.

Hvis den ansattes baggrund for at overføre ferien gør det nødvendigt at skabe sikkerhed for, hvornår den overførte ferie kan afholdes, skal det samtidig aftales, hvornår den overførte ferie afvikles. Aftale om at overføre ferie indgås i henhold til Ferieaftalens § 16.

Afvikling af ferietimer fra indeværende ferieår (ferietimer ud over 5 uger):

I forbindelse med skoleårets planlægning skal læreren meddele skolens ledelse, om optjente ferietimer ud over 5 uger ønskes afviklet, udbetalt eller overført, jf. ovenfor. Denne meddelelse skal gives på en af skoleledelsen fastsat dato. Har skoleledelsen ikke fastsat en dato skal meddelelse gives senest 1. maj. Der henvises i øvrigt til § 6, stk. 5 vedrørende afviklingen af ferietimerne ud over 5 uger.

Stk. 2

Ved arbejdstid forstås skoletid, jf. § 3 og individuel tid, jf. § 4.

Stk. 3

Arbejdstiden planlægges for en normperiode på grundlag af et timetal svarende til gennemsnitlig 37 timer pr. uge (7,4 time pr. arbejdsdag).

Stk. 4

Kommunalbestyrelsen kan fastsætte regler om opdeling af skoleåret i normperioder. Fastsætter kommunalbestyrelsen ikke sådanne regler, kan beslutning herom træffes af skolens ledelse. Er der ikke besluttet andet, er normperioden lig med skoleåret (1924 timer).

Stk. 5

Normperioder skal være af mindst 4 ugers varighed og må højest være lig med skoleåret.

Bemærkning:

Normperioder kan begynde og slutte midt i en uge.

§ 3. Skoletid

Stk. 1

Skoletiden er betegnelsen for den tid, som ud over lærerens individuelle tid, jf. § 4, anvendes til udførelse af arbejdet som lærer, herunder undervisning, pauser/frikvarterer, fælles forberedelse og samarbejde med andre herunder teamsamarbejde/lærersamarbejde, udviklingstimer, klasselæreropgaver, møder i pædagogisk råd samt andre opgaver med tilknytning til undervisningen og skolens øvrige virksomhed.

Bemærkning:

Undervisningsbegreb:

Undervisning foregår, når læreren skaber og fremmer processer, der øger elevens kompetencer.

Ud over undervisning som klasseundervisning, holdundervisning og individuel undervisning finder undervisning i princippet sted ved alle aktiviteter sammen med eleven/eleverne uanset organiseringen, eksempelvis gennem følgende

aktiviteter:

- gruppearbejde
- gådgivning/sparring/vejledning
- løbende evaluering
- målfastsættelser og evaluering
- elevsamtaler
- lejrskoler/ekskursioner
- sociale og kulturelle arrangementer.

Pauser/frikvarterer:

Undervisningen tilrettelægges, så der i videst muligt omfang skabes sammenhæng i de enkelte læreprocesser. Behovet for nødvendige pauser for eleverne fastlægges enten af skolens ledelse eller af de involverede lærere og elever.

Stk. 2

Skoletiden tilrettelægges og administreres af skolens ledelse. I skoletiden foregår arbejdet på skolen eller uden for skolen efter nærmere drøftelse med skolens ledelse, jf. dog § 7.

Bemærkning:

I hvilket omfang opgaverne skal løses på skolen, beror på en lokal vurdering af opgavernes karakter og indhold samt de bygningsmæssige forudsætninger for tilstedeværelse på skolen.

Der henvises til branchevejledningen ”Godt skolebyggeri” fra Branchearbejdsmiljørådet Undervisning & forskning og hjemmesiden: <http://www.godtskolebyggeri.dk/>

Stk. 3

For hver fuldtidsbeskæftiget lærer afsættes af skoletiden 155 timer til skolens samlede udvikling, børnehaveklasseleder/lærersamarbejde på skolen og til individuel forberedelse. Timerne planlægges og fordeles blandt samtlige skolens lærere efter aftale mellem skolens ledelse og tillidsrepræsentanten, dog således at den enkelte lærer tillægges mindst 50 timer.

Stk. 4

Såfremt der ikke kan opnås enighed om timernes fordeling, anvendes 125 timer pr. fuldtidsbeskæftiget lærer til skolens samlede udvikling og børnehaveklasseleder/lærersamarbejde. Timerne planlægges af skolens ledelse til fordeling blandt samtlige lærere, dog således at der af disse tillægges mindst 50 timer til den enkelte lærer. De resterende 30 timer pr. fuldtidsbeskæftiget lærer anvendes til fordeling blandt lærere med mere end 600 undervisningstimer til individuel forberedelse. Timerne fordeles i forhold til antallet af undervisningstimer, der overstiger 600 ved skoleårets planlægning.

Bemærkning:

Bestemmelsen, jf. stk. 3 og 4 er ikke til hinder for, at skolens ledelse i forbindelse med skoleårets planlægning kan tildele yderligere tid til udvikling og lærersamarbejde.

Det er forudsat, at der sker en fordeling af det samlede timetal. I forbindelse

med væsentlige undervisningsmæssige ændringer foranlediget af længerevarende fravær eller fratræden skal eventuelle timer til individuel forberedelse ud over 375 fordeles til lærere, der som følge heraf får tillagt flere undervisningstimer.

Stk. 5

Udviklingstimerne anvendes til aktiviteter, der skal sikre skolens udvikling, herunder fremme lærernes kompetencer til at skabe gode forudsætninger for elevernes læring og for at understøtte opfyldelsen af de opsatte mål for skolen.

Bemærkning:

I forbindelse med udmøntningen af den pædagogiske målsætning for skolen og/eller kommunen beslutter skolens leder i samarbejde med lærerne/lærerteam, hvilke udviklingsaktiviteter der indgår i det kommende skoleår for den enkelte, teamet og det samlede lærerpersonale. Planlægningen skal tage udgangspunkt i, at der bliver sammenhæng mellem de pædagogiske målsætninger (indsatsområder, virksomhedsplaner og handleplaner) for skolevæsenet og den enkelte skole samt lærernes viden og forudsætning for at skabe en optimal undervisning.

Udviklingstimerne kan eksempelvis anvendes til pædagogiske dage/møder for skolen eller det samlede skolevæsen, planlægning og evaluering af særlige udviklingsrelaterede undervisningsprocesser på skolen og i teamet, udvikling af evalueringsformer, supervision, refleksion over egen og andres erfaringer og praksis samt til udvikling af lokale læseplaner og undervisningsmaterialer.

Udviklingstimerne kan endvidere anvendes til den fælles kompetenceudvikling, der har naturlig sammenhæng med de aktiviteter, der er besluttet for at sikre skolens udvikling. Eksempelvis kan pædagogiske dage/møder for alle eller grupper af lærere, og selvformulerende lukkede studiekredse for grupper af lærere på en skole, finde sted i de timer, der er afsat til skoleudvikling.

Lederen kan ikke pålægge læreren, at timerne skal anvendes til aktiviteter med eleverne. Eleverne kan dog indgå i grupper nedsat til arbejde med skoleudvikling.

Stk. 6

Ved børnehaveklasseleder/lærersamarbejde forstås alle de aktiviteter, som lærere og børnehaveklasseledere udfører sammen i de faste fællesskaber omkring elevgrupper (fx klasser, årgange eller afdelinger) og fag med henblik på at understøtte undervisningen herunder alle former for fælles forberedelse. Samarbejdets konkrete udformning skal desuden ses i sammenhæng med den enkelte skoles kultur.

Bemærkning:

Herudover kan timerne anvendes til den løbende dialog mellem ledelse og team i forbindelse med opfølgningen af de fastlagte mål.

Stk. 7

Der skal lokalt tages stilling til, hvilke opgaver klasselæreren skal varetage og det tidsmæssige omfang heraf.

Bemærkning:

På grundlag af opgavefastsættelsen forudsættes der aftalt en akkord om tiden til klasselæreropgaven. I den forbindelse henvises der til Aftale om lokal løndannelse vedrørende funktionsløn til klasselæreren.

Såfremt der ikke kan opnås enighed om det tidsmæssige omfang og

funktionslønnen til klasselæreren, gælder bestemmelsen i bilag 1, nr. 1.

Stk. 8

For lærere, der er fyldt 60 år og anmoder herom, reduceres skoletiden med 175 timer årligt.

Tiden medregnes fra begyndelsen af den normperiode, hvori læreren fylder 60 år. Såfremt skoleåret er opdelt i flere normperioder, medregnes tiden forholdsmæssigt fra den normperiode, hvori læreren fylder 60 år. Lærere, der får reduceret skoletid, kan ikke få overtidsbetaling. Hvis normen overskrides, afspadsres de overskydende timer i den efterfølgende normperiode i forholdet 1:1.

Overarbejde før det fyldte 60. år vederlægges dog efter de almindelige regler, jf. § 12.

Stk. 9

Skoletiden kan fordeles på højst 209 arbejdsdage.

Bemærkning:

Se bemærkning til § 2, stk. 1 og § 6, stk. 5 om ferietimer ud over 5 uger.

§ 4. Individuel tid

Stk. 1

De funktioner, som til enhver tid knytter sig til lærerens individuelle forberedelse og efterbehandling af undervisningen og til den individuelle forberedelse og efterbehandling af mødevirksomhed samt henvendelser og besvarelse af sådanne fra forældre og elever uden for arbejdspladsen, finder sted i lærerens individuelle tid.

Bemærkning:

Den selvstændige løbende faglige ajourføring som læsning af faglitteratur og faglige tidsskrifter samt faglig orientering på Internettet, samlinger og biblioteker, finder sted i lærerens individuelle tid.

Tiden anses for medgået til funktionerne i stk. 1.

Stk. 2

For hver fuldtidsbeskæftiget lærer afsættes 375 timer. Individuel tid tilrettelægges og administreres af læreren.

Bemærkning:

Læreren administrerer selv tiden, og skolens leder kan ikke henvise eller pålægge læreren individuelle eller kollektive opgaver til løsning på en bestemt måde eller et bestemt tidspunkt indenfor den individuelle tid.

Stk. 3

For skolekonsulenter, skolevejledere og skolebibliotekarer med undervisningsforpligtelse medgår timetallet til individuel tid til de i stk. 1 beskrevne opgaver for så vidt angår undervisningsdelen. Ved fastlæggelse af omfanget af den tid, der medgår til varetagelse af den pågældendes funktion i øvrigt, skal der tages hensyn til, at der i den individuelle tid er afregnet for mødeforberedelse, efterbehandling og den løbende faglige ajourføring.

Bemærkning:

De skolekonsulenter, der er omfattet af denne aftale, er alene skolekonsulenter omfattet af § 1, stk. 5 i protokollat 2 til Overenskomst for lærere m.fl. i folkeskolen og ved specialundervisning for voksne, jf. § 1, stk. 3.

§ 5. Deltidsbeskæftigelse

Stk. 1

For lærere med nedsat arbejdstid nedsættes de i §§ 2 og 3, stk. 8 samt §§ 4 og 10 nævnte timer samt de 600 timer i § 3, stk. 4 forholdsmæssigt. Skolens ledelse kan nedsætte det i § 3, stk. 4 nævnte timetal til skolens udvikling og børnehaveklasseleder/lærersamarbejde.

Bemærkning:

Ved en nedsættelse af det i § 3, stk. 3 og 4 nævnte timetal kan der foretages en nedsættelse, der er mindre end forholdsmæssig, idet der tages hensyn til, at den ansatte kan medvirke i børnehaveklasseleder/lærersamarbejdet, teamsamarbejdet, samarbejdet med ledelsen, andre personalegrupper m.v., men dog således at parterne har forudsat, at deltidsansatte fuldt ud medvirker i de fælles aktiviteter, der knytter sig til udviklingstimerne.

Stk. 2

Eventuel merbeskæftigelse af midlertidig karakter godtgøres med frihed af samme varighed eller normal timeløn.

Stk. 3

For hver mertime tillægges 1/3 time individuel tid, jf. § 4.

Stk. 4

Ved merbeskæftigelse af fastere karakter foretages en ændring af lærerens beskæftigelsesgrad (evt. tidsbegrænset).

Bemærkning:

Pensionsalderoptjening beregnes på grundlag af den højere beskæftigelsesgrad.

Stk. 5

Såfremt arbejdets samlede omfang ved normperiodens udløb har oversteget den fastsatte arbejdstid for fuldtidsansatte, ydes overtidsbetaling for de timer, der overstiger 1924, jf. § 12.

Bemærkning:

For lærere med nedsat arbejdstid nedsættes normen vedrørende arbejdstid og lønnen forholdsmæssigt. Sygedage, feriedage og søgnehellidage samt evt. feriefridage, der ønskes afviklet, medregnes i arbejdstidsopgørelsen med et forholdsmæssigt timetal.

Lærere, der er frikøbt til organisationsarbejde, betragtes som lærere med nedsat arbejdstid, idet det årlige timetal nedskrives med frikøbstimerne, dog bortset fra stk. 2.

For Københavns vedkommende følges dog reglerne i OB cirkulære nr. 5/99 af 9. februar 1999 samt tillidsrepræsentantregler i Københavns Kommune.

§ 6. Aktivitetsplan

Stk. 1

For hver normperiode udarbejdes en aktivitetsplan for den enkelte lærer. Aktivitetsplanen angiver lærerens arbejdsopgaver og det anslåede tidsforbrug.

Stk. 2

Aktivitetsplanen udleveres til lærerne senest 4 uger før normperiodens begyndelse.

Stk. 3

Gennem aktivitetsplanerne skal det samlede lærerpersonales arbejdstid for normperioden være fordelt.

Stk. 4

Gennem aktivitetsplanen kan der fastsættes op til 150 timer årligt til vikararbejde.

Stk. 5

For ferietimer ud over 5 uger, der ønskes afholdt, fradrages 6,8 timer pr. feriefri dag i årsnormen.

Bemærkning:

Den ansatte vælger selv, om de optjente ferietimer ud over 5 uger skal indgå som en nedsættelse af årsnormen eller udbetales.

Hvis den ansatte vælger at afvikle ferietimer ud over 5 uger, betyder det, at den årlige skoletid nedsættes med 6,8 timer pr. feriefri dag. Den ansatte kan ikke kræve, at antallet af skoledage, jf. § 3, stk. 9 nedsættes, men hvis forholdene tillader det, kan det konkret aftales med skolens ledelse.

Vælger den ansatte at få ferietimer ud over 5 uger udbetalt, sker dette i henhold til Aftale om ferie for personale ansat i kommuner.

§ 7. Akkorder, timerammer og helhedsaftaler

Stk. 1

Skoletiden, jf. § 3 kan for den enkelte lærer aftales som akkord, jf. stk. 2-4 som timeramme, jf. stk. 5 eller fastlægges som helhedsaftale, jf. stk. 6.

Stk. 2

Ved en akkord forstås en aftale om, at der afsættes et bestemt antal arbejdstimer til en nærmere beskrevet opgave. Timerne anses for medgået til formålet og indregnes i arbejdstidsopgørelsen, jf. § 14.

Stk. 3

Der kan indgås akkordaftaler mellem kommunen og den lokale kreds af Danmarks Lærerforening (kommuneakkorder).

Stk. 4

Akkordaftaler kan også indgås mellem skoleleder og tillidsrepræsentant, (skoleakkorder). Ved indgåelse af skoleakkorder efter fag- og opgavefordelingen inddrages den berørte lærer.

Stk. 5

Ved en timeramme forstås, at skolelederen fastsætter det forventede tidsforbrug til en opgave på baggrund af en beskrivelse af denne med henblik på at opnå enighed med

den/de berørte lærer(e) om, at timerne holdes uden for mødeplanen. Skolelederen orienterer tillidsrepræsentanten om, hvilke timerammer der påtænkes. Tillidsrepræsentanten skal så tidligt som muligt orientere skolelederen om, hvilke timerammer tillidsrepræsentanten ønsker at deltage i drøftelserne af.

Læreren tilrettelægger og styrer selv tidsforbruget til opgaven. Timernes anvendelse skal kun dokumenteres i de tilfælde, hvor læreren finder, at den afsatte tid ikke er tilstrækkelig til opgavens udførelse.

Bemærkning:

Hvis læreren i forbindelse med udførelsen af en timerammes opgaver finder, at den afsatte tid ikke er tilstrækkelig til opgavens løsning, skal læreren så tidligt som muligt gøre skolens leder opmærksom herpå, så der enten kan afsættes mere tid til opgaven, eller således at opgavens løsning kan afpasses i forhold til den afsatte tid.

Stk. 6

Ved en helhedsaftale forstås, at skolens ledelse og tillidsrepræsentanten aftaler, at hele eller dele af normperiodens skoletid indgår i en samlet aftale omfattende et eller flere af følgende elementer:

- kommuneakkorder
- skoleakkorder
- timerammer
- undervisningsopgaver
- andre ledelsesbeslutede opgaver
- eventuel tidsmæssig kompensation for uforudsete opgaver i tilknytning hertil.

Bemærkning:

Når helhedsaftalen er aftalt, er der fastlagt en endelig afregning for de arbejdsopgaver, som aftalen omfatter.

Der kan således alene tillægges yderligere tid, såfremt der sker væsentlige ændringer i forhold til arbejdsopgaverne på planlægningstidspunktet.

Det bemærkes, at der ikke ydes tillæg efter § 16 i Overenskomst for lærere m.fl. i folkeskolen og ved specialundervisning for voksne ("akkordtillæg") for så vidt angår undervisningsopgaver, andre ledelsesbeslutede opgaver og eventuel tidsmæssig kompensation for uforudsete opgaver i tilknytning hertil. For sådanne opgaver omfattet af en helhedsaftale ydes dog frihedsopsparing, jf. denne aftales § 11 og arbejdstidsbestemte tillæg, jf. §§ 15 og 15A i Overenskomst for lærere m.fl. i folkeskolen og ved specialundervisning for voksne i det omfang, det er forudsat, at opgaverne skal udføres som anført i disse bestemmelser, fx i forbindelse med planlagt mødevirksomhed, der er godkendt eller indkaldt af skolens ledelse.

Stk. 7

Akkorder, timerammer og helhedsaftaler udløber samtidig med normperioden.

§ 8. Mødeplan

Stk. 1

Hvis der ikke opnås enighed om en helhedsaftale, gælder følgende bestemmelser om mødeplaner for normperioden for den del af arbejdstiden, der ikke er omfattet af akkorder og/eller timerammer.

Stk. 2

Skoletiden i henhold til aktivitetsplanen udmøntes i mødeplaner af mindst 4 ugers varighed. Mødeplanen angiver møde- og sluttidspunkt for lærernes arbejde, samt opgavernes karakter, omfang og tidsmæssige placering.

Stk. 3

Mødeplanen skal udleveres til læreren senest 4 uger før ikrafttræden.

Stk. 4

Inden for det møde-/og sluttidspunkt, der er fastlagt i mødeplanen, kan læreren pålægges at varetage andre arbejdsopgaver, end de på mødeplanen anførte.

Bemærkning:

Mødeplanen udarbejdes under størst mulig hensyntagen til retningslinjerne på skolen og til de ansattes ønsker, herunder hensyntagen til fx teamsamarbejdet og andre interne samarbejdsrelationer.

Mødeplanen skal endvidere indeholde oplysning om følgende:

- start og sluttidspunkt for undervisningsaktiviteter
- tidsmæssig placering af andre opgaver inden for skoletiden, der ikke er akkordlagt
- feriedage og sønehelligdage
- eventuelle afspadseringsdage og/eller -timer
- eventuel kompensation for frihedsopsparing ved aften- og nattjeneste.

Stk. 5

Arbejdsdage, hvor lærerne skal møde efter mødeplanen, skal medregnes med mindst 3 timer, medmindre andet er aftalt med den enkelte lærer.

Stk. 6

Der kan ske tilføjelser til mødeplanen, således at mødetidspunktet er tidligere og/eller sluttidspunktet senere, jf. § 9, stk. 8 om varsling og § 15, stk. 9 i Overenskomst for lærere m.fl. i folkeskolen og ved specialundervisning for voksne om godtgørelse.

§ 9. Arbejdstidens placering

Stk. 1

Arbejdet tilrettelægges normalt på hverdage, mandag til fredag.

Stk. 2

Ved pålagt arbejde på lørdage, søndage eller sønehelligdage gives et tilsvarende antal erstatningsfridage i samme normperiode.

Bemærkning:

Ved opgørelsen af arbejdstid for en erstatningsfridag tæller det antal timer,

som den inddragede fridag ville have talt i arbejdstidsopgørelsen, hvis den ikke var blevet inddraget. Det betyder, at erstatningsfridagen tæller 0 timer, hvis der har været arbejde på lørdag eller søndag, men 7,4 timer ved arbejde på en søgnehelligdag, f.eks. skærtorsdag.

Stk. 3

Den daglige arbejdstid skal så vidt muligt være samlet, jf. dog stk. 4 og 5.

Bemærkning:

Der kan ikke planlægges med delt tjeneste mellem undervisningsaktiviteter, bortset fra de tilfælde hvor undervisningsaktiviteterne er planlagt afviklet i aftentimerne (fx teaterbesøg).

Stk. 4

For fuldtidsbeskæftigede lærere, der alene udfører tjeneste i folkeskolen, kan tjenesten maksimalt 40 gange årligt deles i 2 dele.

Bemærkning:

I forbindelse med

- tjeneste i ungdomsskolen
- kombinationsbeskæftigelse

kan tjenesten deles i videre omfang end nævnt i stk. 4.

Stk. 5

Ved mødevirksomhed, kulturelle arrangementer og lignende, hvor kontakten til andre persongrupper gør det hensigtsmæssigt at dette arbejde lægges i aftentimerne, kan tjenesten yderligere deles indtil 20 gange årligt, jf. stk. 4 eller stk. 7.

Bemærkning:

Hvis tjenesten er delt, således at den strækker sig ud over 11 timer, ydes en godtgørelse, jf. § 15, stk. 7 i Overenskomst for lærere m.fl. i folkeskolen og ved specialundervisning for voksne.

Til lærere, hvor tjenesten bliver 3-delt, ydes en godtgørelse, jf. § 15, stk. 8 i Overenskomst for lærere m.fl. i folkeskolen og ved specialundervisning for voksne.

Stk. 6

Ved delt tjeneste medregnes mødeplanlagte opgaver, der påbegyndes kl. 17.00 eller senere, med mindst 1 time.

Stk. 7

3-delt tjeneste indgår i arbejdstidsopgørelsen med den faktisk udførte tjeneste, dog mindst 7,4 timer.

Stk. 8

Gives orientering om tilføjelser til mødeplanen (omlagt tjeneste) med et kortere varsel end 96 timer, ydes en godtgørelse for de placerede timer i medfør af § 15, stk. 9 i Overenskomst for lærere m.fl. i folkeskolen og ved specialundervisning for voksne.

Bemærkning:

Der ydes ikke godtgørelse, hvis en ændring af mødeplanen ikke medfører ændring af start- og sluttidspunktet.

Stk. 9

Hvis læreren tilkaldes til ekstratjeneste med et varsel på mindre end 24 timer, indgår denne i arbejdstidsopgørelsen med mindst 3 timer.

Stk. 10

En lærer kan efter aftale frivilligt påtage sig kortvarig tjeneste på en fridag for at løse uopsættelige opgaver, uden at fridagen betragtes som bortfaldet. I sådanne tilfælde ydes der læreren en betaling beregnet efter satsen for overarbejdsbetaling på udbetalingstidspunktet.

Stk. 11

Der er indgået aftale om dispensation fra hviletid/fridøgn, jf. Protokollat 1 om hviletid og fridøgn for lærere/overlærere, børnehaveklasseledere m.fl.

§ 10. Fravær

Stk. 1

Arbejdsdage, på hvilke læreren er fraværende på grund af sygdom eller andet lovligt forfald, indgår i arbejdstidsopgørelsen med den planlagte arbejdstid.

Stk. 2

Ved lovligt fravær (f.eks. sygdom) af mindst 4 ugers varighed anses en forholdsmæssig del af timetallet for de arbejdsopgaver, der ikke indgår i mødeplanen, for at være afviklet under fraværsperioden.

Bemærkning:

For en lærer, der varetager en arbejdsopgave, der er afregnet med en akkord, skal der, i de tilfælde hvor arbejdet ikke er varetaget på anden vis, således tages stilling til, om der skal ske ændringer i lærerens arbejdsforpligtelse, og i givet fald om arbejdsopgaven enten reduceres eller tildeles mere tid til løsningen. En lærer, der er tillagt en timeramme, er ikke forpligtet til at varetage disse timer på et senere tidspunkt.

Stk. 3

Arbejdsdage, der ikke er omfattet af en mødeplan, medregnes med 7,4 timer pr. dag.

Bemærkning:

Arbejdsdage, på hvilke læreren er planlagt fraværende på grund af barsels- eller fædreorlov, indgår i mødeplanen med 7,4 timer pr. dag.

Stk. 4

Søgnehellidage og ferietimer, der ønskes afviklet, medregnes med 7,4 timer pr. dag.

Bemærkning:

Den sidste feriedag kan medregnes med mindre end 7,4 timer, jf. dog § 6, stk. 5 om afvikling af ferietimer ud over 5 uger.

Stk. 5

Kombinationsbeskæftigelse eller lignende indregnes i lærernes arbejdstid efter de konkret aftalte regler. Med mindre andet er aftalt, indregnes en forholdsmæssig del i hver normperiode.

§ 11. Frihedsopsparring ved aften- og nattjeneste

Stk. 1

Der ydes frihedsopsparring for hver times tjeneste, der efter ordre eller ifølge mødeplan er udført i tidsrummet mellem kl. 17.00 til 06.00 samt tjeneste, der udføres i tiden kl. 14.00 til 17.00 som led i en forud tilrettelagt tjeneste, hvoraf mindst halvdelen ligger efter kl. 17.00.

Stk. 2

Arbejde i aften/natperioden kan afregnes ved at yde et tillæg på 3/37 af timelønnen pr. times arbejde i aften/natperioden i stedet for at blive afspadseret med 3 timer pr. præsteret 37 timers tjeneste i aften/natperioden, når arbejdskraftsituationen tilsiger det. Dette sker under fornøden hensyntagen til den ansattes personlige forhold. Der kan lokalt optages drøftelser mellem den (lokale) repræsentant for vedkommende forhandlingsberettigede organisation og ledelsen om behovet for afregning ved betaling.

§ 12. Overarbejde

Stk. 1

Overarbejde bør så vidt muligt undgås, medmindre der lokalt indgås aftale om det.

Stk. 2

I forbindelse med vikararbejde, samt hvor det i forbindelse med udarbejdelse af aktivitetsplanerne for det samlede lærerpersonale er nødvendigt, kan man uden aftale, jf. stk. 1, tillægge læreren 30 overtimer i skoleåret.

Bemærkning:

Arbejdstiden opgøres ved afslutningen af skoleåret/normperioden som summen af følgende:

- den individuelle tid
- tid ifølge mødeplanerne
- præsterede arbejdstimer herudover
- tid afregnet som helhedsaftaler
- akkorder og timerammer uden for mødeplanen
- timer til kombinationsbeskæftigelse
- timer til afspadsering, der ikke fremgår af mødeplanen
- frikøbte timer samt
- søgnehelligdage samt ferietimer, der er ønsket afviklet.

Stk. 3

Hvis der i henhold til aktivitetsplanen er fastlagt en samlet arbejdstid, der overstiger den fastsatte arbejdstid for fuldtidsansatte, skal læreren som minimum have godtgjort det fastlagte timetal i aktivitetsplanen.

Stk. 4

Hvis arbejdstiden ved normperiodens udløb har oversteget den fastsatte arbejdstid for fuldtidsansatte, godtgøres den overskydende tid med frihed af samme varighed med

tillæg af 50%. Erstatningsfrihed kan, såfremt overarbejdet har et tilstrækkeligt omfang, gives som hele fridage af 7,4 arbejdstimer.

Stk. 5

Erstatningsfriheden skal – medmindre andet aftales mellem lederen og læreren - gives i den efterfølgende normperiode.

Stk. 6

Kan erstatningsfriheden ikke gives i den efterfølgende normperiode eller på det mellem læreren og lederen aftalte tidspunkt, ydes i stedet overarbejdsbetaling. Satserne for overarbejdsbetaling beregnes med 1/1924 af vedkommende lærers årsløn inkl. funktions- og kvalifikationsløn (på udbetalingstidspunktet) med et tillæg af 50%.

§ 13. Lokalaftaler

Stk. 1

Der kan ved lokalaftale indgås aftale om fravigelser fra følgende bestemmelser:

- a) §§ 6, 8 og 9, stk. 1-7 og 11.
- b) Denne aftales § 11 (frihedsopsparring), § 15 i Overenskomst for lærere m.fl. i folkeskolen og ved specialundervisning for voksne (arbejdstidsbestemte tillæg) og § 5, stk. 2A i Overenskomst for lærere m.fl. i folkeskolen og ved specialundervisning for voksne (undervisningsgodtgørelse), for så vidt angår timer ud over 750.
- c) § 12, stk. 1 og 5, idet der kan aftales løbende udbetaling, når det skønnes, at arbejdet ikke kan godtgøres med frihed inden udløbet af den i § 12, stk. 4, nævnte frist.

Bemærkning:

Der henvises i øvrigt til muligheden af lokalt at anvende følgende aftaler:

- Aftale om konvertering af ulempetillæg (07.86)
- Rameaftale om decentrale arbejdstidsaftaler (07.82).

Ad punkt a) § 6, stk. 4 kan kun fraviges, såfremt den enkelte lærer er indforstået.

Lokalaftaler i henhold til stk. 1 skal indgås inden for de nedenfor angivne rammer:

1. Arbejdstiden i en normperiode beregnes på grundlag af 7,4 timer pr. dag. Den årlige arbejdstid udgør 1924 timer.
2. De generelt fastsatte varsler, takster og arbejdstidsopgørelser m.v., der knytter sig til arbejdets tilrettelæggelse, arbejde på ubekvemme tidspunkter og opsparring af frihed ved aften- og nattjeneste kan ikke ændres, jf. dog punkt 3.
3. Der kan aftales faste tillæg evt. inkl. tillæg efter § 15 i Overenskomst for lærere m.fl. i folkeskolen og ved specialundervisning for voksne (arbejdstidsbestemte tillæg) samt ulempetillæg eller fast tid, der i fuldt omfang eller i begrænset omfang kan ydes som kompensation for bortfald af bestemmelserne om rejsetid m.v., frihedsopsparring ved aften- og nattjeneste og arbejdstidsbestemte tillæg.

Stk. 2

Ved lokalaf tale kan det aftales, at læreren som en del af sin tjeneste varetager anden undervisning og/eller andre pædagogisk-administrative opgaver end de, der er omfattet af denne aftale, samt vilkårene herfor. Lokalaf tale kan dog ikke indgås om undervisning og andre pædagogisk-administrative opgaver, der er omfattet af aftaler om kombinationsbeskæftigelse, der er indgået centralt.

Stk. 3

Ved lokal aftale kan der ske fravigelse fra Aftale om vilkår for varetagelse af praktikopgaver i uddannelsen til lærere i folkeskolen, se aftalens § 9 og bilag 1.

Stk. 4

Lokalaftaler indgås mellem kommunalbestyrelsen og den lokale kreds af Danmarks Lærerforening.

§ 14. Ikrafttræden

Stk. 1

Denne aftale har virkning fra 1. august 2011.

Stk. 2

Aftalen kan opsiges med 6 måneders varsel til et skoleårs udløb, dog tidligst til den 31. juli 2013.

Stk. 3

Lokalaftaler efter § 13 kan opsiges til ophør med 3 måneders varsel til et skoleårs udløb medmindre parterne aftaler andre opsigelsesregler.

Stk. 4

Ved aftaleperiodens udløb genoptages forhandling om, hvorvidt der, jf. § 3, stk. 7 henholdsvis bilag 1, nr. 1 fortsat skal være en central akkord (tilbagefaldsregel) eller om der alene lokalt skal tages stilling til, hvilke opgaver klasselæreren skal varetage og det tidsmæssige omfang heraf (samt om ydelse af funktionsløn).

København, den 3. august 2011

For

KL

Michael Ziegler

Janne Vinderslev

For

Lærernes Centralorganisation

Anders Bondo Christensen

Bilag 1 - Tilbagefaldsbestemmelser

Tidsfastsættelsen m.v. til følgende arbejdsopgaver fastsættes lokalt ved aftale mellem kommunalbestyrelsen og den lokale kreds af Danmarks Lærerforening:

1. funktion som klasselærer
2. tjeneste uden for det faste arbejdssted
3. rejser, der udføres som en del af tjenesten
4. kursusdeltagelse
5. lejrskoler og lignende
6. eksamination og censur.

Såfremt der opnås enighed om en lokal akkord til disse arbejdsopgaver skal der i forbindelse med en evt. dertil knyttet lokal aftale om funktionsløn eller faste arbejdstidstillæg tages stilling til, om akkordtillæg, jf. § 16 i Overenskomst for lærere m.fl. i folkeskolen og ved specialundervisning for voksne indgår heri.

Såfremt der ikke lokalt kan opnås enighed, gælder følgende tilbagefaldsbestemmelser:

1. Funktion som klasselærer

Til varetagelse af funktionen som klasselærer afsættes 75 timer årligt. Timerne anses for medgået til bl.a:

Varetagelse af forældresamarbejdet med klassens forældre som gruppe og med den enkelte elevs forældre.

Personlig rådgivning og vejledning af klassen/den enkelte elev vedrørende:

- skolens fag m.v.
- sociale opgaver.

Samarbejde med UU-vejlederen om dennes rådgivning om uddannelses- og erhvervsmuligheder.

Varetagelse af arbejdet vedrørende klassen som helhed samt de enkelte elever i forhold til:

- skolens ledelse, øvrige lærere og andre personalegrupper på skolen
- andre kommunale myndigheder, fx skolepsykologisk rådgivning, sundhedsplejen og ungdomsskolen
- regelmæssig underretning af elever og forældre om skolens syn på elevernes udbytte af skolegangen.

Koordinering i forbindelse med fællesarrangementer for hele eller dele af skolen.

Koordinering af opgaver i forbindelse med udtalelser vedrørende den enkelte elev/klassen

Koordinering af undervisningens indhold, planlægning og tilrettelæggelse.

2. Tjeneste uden for det faste arbejdssted

Pkt. 1

Ved tjeneste uden for det faste arbejdssted medregnes transporttiden til og fra arbejdsstedet som arbejdstid.

Pkt. 2

Arbejdsfri perioder uden for det faste arbejdssted på indtil 2 timer medregnes fuldt ud.

Pkt. 3

Såfremt en arbejdsfri periode uden for det faste arbejdssted er af længere varighed end anført i pkt. 2 men ikke overstiger 6 timer, medregnes hele perioden med 1/3 af tiden.

Pkt. 4

I øvrigt medregnes arbejdsfri perioder ikke.

3. Rejser, der udføres som en del af tjenesten

Pkt. 1

Rejser, der udføres som en del af tjenesten, medregnes i arbejdstiden, dog højst med 13 timer pr. døgn.

Pkt. 2

Tjeneste på det fremmede tjenestested medregnes efter de almindelige regler.

4. Kursusdeltagelse

Pkt. 1

Når en ansat efter godkendelse af lederen deltager i kursus beregnes arbejdstiden for den enkelte dag som summen af eventuel transporttid m.v., eventuelle arbejdsfri perioder jf. ovenfor og planlagt kursustid samt den anden tjeneste, der eventuelt udføres på kursusdagen.

Pkt. 2

Ved internatkurser beregnes arbejdstiden på ud- og hjemrejsedagen som anført i pkt. 1. På øvrige dage i internatopholdet beregnes arbejdstiden som 7,4 timer pr. dag.

Pkt. 3

Der ydes arbejdstidsbestemte tillæg, jf. § 15 i Overenskomst for lærere m.fl. i folkeskolen og ved specialundervisning for voksne. På internatkurser ydes tillæggene dog som angivet i pkt. 4-6.

Pkt. 4

Såfremt internatkurser afvikles på søn- eller helligdage, ydes der for den pågældende dag et tillæg svarende til 7,5 gange timesatsen for arbejde på søn- og helligdage.

Pkt. 5

Såfremt internatkurser helt eller delvis afvikles på lørdage efter kl. 11.00, ydes der for den pågældende dag et tillæg svarende til 3 gange timesatsen for arbejde på lørdage.

Pkt. 6

Såfremt der på internatkurser ifølge kursusprogram eller lignende er tilrettelagt undervisning eller anden faglig kursusvirksomhed efter kl. 17.00, ydes der for den

pågældende dag et tillæg svarende til 2 gange timesats for arbejde i tidsrummet 17.00 til 06.00 (natpenge).

5. Lejrskoler og lignende

Pkt. 1

Lejrskoler, hytteture og lignende (arrangementer med overnatning) indgår i mødeplanen fra 1/2 time før elevernes mødetid til 7 timer efter hjemkomsten. Lejrskoler afregnes med 14 timer pr. døgn, jf. § 3.

Bemærkning:

Der regnes forholdsmæssigt afrundet opad til hele timer.

Pkt. 2

Der ydes et ikke-pensionsgivende tillæg på 126,95 kr. **[O.11]** Med virkning fra 1. januar 2012 forhøjes beløbet til 127,33 kr. (31/3 2000-niveau) **[O.11]** pr. påbegyndt dag for deltagelse i lejrskoler, hytteture og skolerejser og lignende arrangementer med overnatning. Tillægget ydes i stedet for frihedsopsparing, jf. § 11 og arbejdstidsbestemte tillæg, jf. § 15 i Overenskomst for lærere m.fl. i folkeskolen og ved specialundervisning for voksne.

Pkt. 3

Afvikles arrangementer, jf. pkt. 2, på lørdage, søndage og helligdage ydes et ikke-pensionsgivende tillæg på 288,75 kr. **[O.11]** Med virkning fra 1. januar 2012 forhøjes beløbet til 289,62 kr. (31/3 2000-niveau) **[O.11]** pr. påbegyndt dag.

6. Eksamination og censur

Pkt. 1

Tilsyn ved skriftlige prøver afregnes med den hertil medgående tid.

Pkt. 2

Til lærernes medvirken ved folkeskolens afsluttende prøver som eksaminator, censor og beskikket censor medregnes den medgåede tid. Den afsatte tid skal blandt andet dække tiden til forberedelse, prøveafvikling samt eventuel rejsetid.

Pkt. 3

Der gælder særlige regler for afvikling af mundtlige udtræksprøver ved folkeskolens 9. klasses afgangsprøve, se protokollat 4.

København, den 3. august 2011

For

KL

Michael Ziegler

Janne Vinderslev

For
Lærernes Centralorganisation
Anders Bondo Christensen

Protokollat 1 - Hviletid og fridøgn for lærere/overlærere, børnehaveklasseledere m.fl.

§ 1

Stk. 1

I folkeskolen gælder de i §§ 2-4 angivne fravigelser fra §§ 50 og 53 i lovbekendtgørelse nr. 1072 af 7. september 2010 om arbejdsmiljø med senere ændring og bekendtgørelse nr. 324 af 23. maj 2002 om hvileperiode og fridøgn m.v.

§ 2

Stk. 1

Under deltagelse i lejrskoleophold, ekskursioner, skolerejser og lignende ses bort fra kravet om daglig hviletid.

Stk. 2

Såfremt lejrskoleopholdet m.v. strækker sig over en weekend, omlægges det ugentlige fridøgn, således at der kan være indtil 12 døgn mellem 2 fridøgn.

§ 3

Stk. 1

Ved aftenaktiviteter kan den daglige hviletid nedsættes 12 gange pr. skoleår for den enkelte ansatte. 6 af de 12 gange kan hviletiden nedsættes, så aftenaktiviteten kan vare til kl. 22.00. De øvrige 6 gange kan hviletiden nedsættes uden begrænsning.

Stk. 2

De 12 ganges nedsættelse kan anvendes i forbindelse med skolebestyrelsesmøder, forældremøder, herunder klasseforældremøder, hytteture, fester, teaterture m.v., idet dog skolebestyrelsesmøder og klasseforældremøder altid skal slutte kl. 22.00.

§ 4

Stk. 1

Den centralt aftalte nedsættelse af den daglige hviletid kan udvides indtil i alt 20 gange uden tidsbegrænsning pr. skoleår for den enkelte ansatte ved skriftlig aftale mellem kommunen og den lokale kreds af Danmarks Lærerforening, jf. arbejdstidsaftalens § 13.

§ 5

Stk. 1

Denne aftale træder i kraft den 1. august 2000 under forudsætning af, at den er godkendt af Direktøren for Arbejdstilsynet i henhold til § 33 i bekendtgørelse nr. 324 af 23. maj 2002 om hvileperiode og fridøgn m.v. Aftalen træder i stedet for Protokollat 2 om hviletid og fridøgn i 1997-aftalen om arbejdstid indgået mellem KL, Københavns Kommune, Frederiksberg Kommune og Lærernes Centralorganisation.

København, den 3. august 2011

For

KL

Michael Ziegler

Janne Vinderslev

For

Lærernes Centralorganisation

Anders Bondo Christensen

Protokollat 2 - Rådighedstjeneste (vagt) for lærere ved observations- og heldagsskoler i den kommunale folkeskole samt observationskolonier ved Københavns Kommune

Stk. 1

I forlængelse af normaltjeneste kan ansatte pålægges rådighedstjeneste af følgende arter:

- rådighedstjeneste fra bopæl
- rådighedstjeneste fra vagtværelse.

Rådighedstjeneste indgår i den gennemsnitlige ugentlige arbejdstid med følgende værdier:

Rådighedstjeneste fra bopæl: 1 time = 1/3 time.

Rådighedstjeneste fra vagtværelse: 1 time = 3/4 time.

Ubelastet rådighedstjeneste fra bopæl – svarende til en tjenesteværdi på gennemsnitlig 6 timers normaltjeneste ugentlig/pr. ansat – kan efter aftale mellem institutionen og tillidsrepræsentanten/personaleorganisationen afvikles med betaling. Betalingen udgør den omregnede værdi til normaltjeneste. For timer, der ligger ud over den samlede tjenesteværdi for en fuldtidsansat i normperioden, tillægges der 50%.

Stk. 2

Endvidere kan ansatte pålægges rådighedstjeneste i fuldt døgn (døgnvagt) på dage, hvor der ikke er fuld normaltjeneste. Døgnvagter indgår i den gennemsnitlige ugentlige arbejdstid med følgende værdier:

Rådighedstjeneste fra bopæl: 1 døgn = 14 timer.

Rådighedstjeneste fra vagtværelse: 1 døgn = 20 timer.

En døgnvagt anses for hørende til det kalenderdøgn, hvori de fleste timer falder.

Hvis de fleste af en døgnvagts timer falder i et søndags-/søgnehelligdagsdøgn, ydes den omtalte frihed for mindst 8 timers normaltjeneste.

Stk. 3

Ansatte har pligt til at give møde omgående efter tilkaldelse.

Stk. 4

Orientering om ændringer i rådighedstjenestens placering skal foregå i tjenestetiden og med et varsel på 4 døgn. Overholdes varslet ikke, betales der et ikke-pensionsgivende tillæg på 15,61 kr. (31/3 2000-niveau) pr. ændret rådighedstime.

Stk. 5

Den daglige hvileperiode kan ligge i rådighedstjenestetiden.

Hviletiden under rådighedstjeneste kan nedsættes eller udskydes, jf. bekendtgørelse nr. 324 af 23. maj 2002 om hvileperiode og fridøgn m.v. § 16, stk. 3.

Det ugentlige fridøgn vil kunne omlægges dog således, at der ikke må være mere end 12 døgn imellem 2 fridøgn, jf. bekendtgørelsens § 17.

For

KL

Michael Ziegler

Janne Vinderslev

For

Lærernes Centralorganisation

Anders Bondo Christensen

Protokollat 3 - Særlige bestemmelser om arbejdstid for lærere ved specialundervisning for voksne.

§ 1. Hvem er omfattet

Protokollatet omfatter lærere/overlærere ved specialundervisning for voksne.

Lærere/overlærere ved specialundervisning for voksne er omfattet af denne arbejdstidsaftale med de særregler, som er oplyst nedenfor.

§ 2. Arbejdstid

Som supplement til § 2 om arbejdstid i arbejdstidsaftalen gælder:

”Hvis normperioden er mindre end et år, kan timetallet efter lokal aftale skævdeles på normperioderne. Det samlede timetal for året fastholdes.”

§ 3. Skoletid

Stk. 1

Som supplement til bemærkningen i § 3, stk. 1 om skoletid i arbejdstidsaftalen gælder:

- ” - Specialpædagogisk bistand samt
- undervisning af pårørende.

Bemærkning:

Specialpædagogisk bistand og undervisning af pårørende er en del af undervisningen og skal medgå i beregningen af undervisning i henhold til § 3, stk. 4 i dette protokollat.”

Stk. 2

I stedet for § 3, stk. 3-6 om udviklingstid i arbejdstidsaftalen gælder:

”For hver fuldtidsbeskæftiget lærer ved specialundervisning for voksne afsættes 105 timer af ”skoletiden” til fælles og individuel forberedelse. Timerne tilrettelægges og fordeles blandt skolens/institutionens lærere efter aftale mellem skolens/institutionens ledelse og tillidsrepræsentanten, dog således at den enkelte tildeles mindst 50 timer heraf.

Såfremt der ikke kan opnås enighed om timerne fordeling for lærere ved specialundervisning for voksne, anvendes 80 timer pr. fuldtidsbeskæftiget lærer til fælles forberedelse.

Timerne planlægges af skolens ledelse til fordeling blandt samtlige lærere, dog således, at der af disse tillægges mindst 50 timer til den enkelte lærer. De resterende 25 timer pr. fuldtidsbeskæftiget lærer anvendes til fordeling blandt lærere med mere end 530 timers undervisning til individuel forberedelse. Timerne fordeles i forhold til antallet af undervisningstimer, der overstiger 530 ved skoleårets planlægning.

Bemærkning:

Det er forudsat, at der sker en fordeling af det samlede timetal. I forbindelse med væsentlige undervisningsmæssige ændringer foranlediget af længerevarende fravær eller fratreden skal eventuelle timer til individuel forberedelse ud over 375 timer fordeles til de lærere, der som følge heraf får tillagt flere undervisningstimer.”

Stk. 3

I stedet for bemærkningen til § 3, stk. 7 om klasse-/kontaktlærer i arbejdstidsaftalen gælder:

”Bemærkning:

Ved specialundervisning for voksne tager kommunen stilling til, om kontaktlærere skal benyttes.”

Stk. 4

I stedet for § 3, stk. 8 om aldersreduktion i arbejdstidsaftalen gælder:

”For lærere ved specialundervisning for voksne, der er fyldt 60 år medregnes yderligere 21 minutter i arbejdstidsopgørelsen for hver 60 minutters undervisning.

Bemærkning:

Den ovenfor angivne tid medregnes i den normperiode, hvor undervisningen er placeret. Tiden gives fra begyndelsen af den periode, hvori læreren fylder 60 år.

Læreren, der får medregnet tid, jf. ovenfor kan ikke få overtidsbetaling. Efter aftale mellem ledelse og lærer kan tiden medregnes i en efterfølgende normperiode. Hvis normen undtagelsesvis overskrides, afspadses de overskydende timer i den efterfølgende normperiode i forholdet 1:1.”

Stk. 5

Som supplement til § 3 om skoletid i arbejdstidsaftalen gælder:

”Lærere kan højst tillægges 720 timer årligt til specialundervisning, medmindre der indgås lokal aftale om vilkår for undervisning ud over 720 timer årligt.”

§ 4. Arbejdsplan

I stedet for § 3, stk. 9 om antal arbejdsdage, § 6, stk. 3-4 om aktivitetsplan, § 7, stk. 5-6 om timerammer og helhedsaftaler samt § 8 om mødeplan i arbejdstidsaftalen gælder:

”Stk. 1

Der indgås lokal aftale om, hvornår arbejdsplanen skal udleveres til læreren, om bestemmelser om varsling af ændringer i arbejdsplanen samt minimumstimetallet på fremmødedage. Såfremt der ikke opnås enighed, gælder tilbagefaldsbestemmelserne i dette protokollat.

Stk. 2

Der indgås lokal aftale mellem leder, tillidsrepræsentant og den enkelte lærer om hvor mange dage årligt, der ud over ferie og søgnehelligdage skal friholdes for undervisning og øvrige opgaver efter § 3 om skoletid. Såfremt der ikke opnås enighed herom, gælder tilbagefaldsbestemmelserne i dette protokollat.

Stk. 3

Flekstidsordning kan aftales, jf. bilag 2 - Aftale om flekstidsordning – specialundervisning for voksne til dette protokollat.

Stk. 4

Ved institutioner for specialundervisning for voksne kan de faste lærere i mindre omfang som en del af deres tjeneste varetage vikaropgaver.”

Stk. 5

I stedet for bemærkningen i § 6, stk. 5 om den 6. ferieuge i arbejdstidsaftalen gælder:

”Ferieaftalens § 18, stk. 2 er gældende for afviklingen, jf. dog bemærkningen til § 2, stk. 1 i arbejdstidsaftalen vedrørende meddelelse.”

§ 5. Arbejdstidens placering

Som supplement til § 9 om arbejdstidens placering i arbejdstidsaftalen gælder:

”Stk. 1

Lærerens/lærerteamets arbejde udføres på skolen/institutionen eller uden for denne efter ledelsens anvisning, jf. dog § 4 i arbejdstidsaftalen.

Stk. 2

Pauser af mindre end 1/2 times varighed medregnes i arbejdstiden, hvis læreren er forpligtet til at blive på arbejdsstedet og står til rådighed for arbejdsgiveren. Pauser herudover medregnes ikke.”

Stk. 3

I stedet for bemærkningen i § 9, stk. 5 og § 9, stk. 6 om delt tjeneste i arbejdstidsaftalen gælder:

”Ved delt tjeneste ydes godtgørelse efter jf. § 15A, stk. 5 i Overenskomst for lærere m.fl. i folkeskolen og ved specialundervisning for voksne, hvis tjenesten er adskilt af en pause på 1 time eller mere.”

Stk. 4

I stedet for § 9, stk. 8 om omlagt tjeneste i arbejdstidsaftalen gælder:

”Hvis arbejdsplanerne ændres i normperioden med et varsel på mindre end 4 døgn, ydes en godtgørelse for omlagte timer efter jf. § 15A, stk. 4 i Overenskomst for lærere m.fl. i folkeskolen og ved specialundervisning for voksne.”

§ 6. Frihedsopsparing ved aften- og nattjeneste

Stk. 1

I stedet for § 11, stk. 1 om frihedsopsparing ved aften- og nattjeneste i arbejdstidsaftalen gælder:

”For hver fulde 37 timers tjeneste, der efter ordre eller ifølge en godkendt arbejdsplan er udført i aftenperioden, ydes 3 timers frihed. Ved tjeneste i aftenperioden forstås tjeneste påbegyndt kl. 14.00 eller senere, og som strækker sig ud over kl. 17.00.”

Stk. 2

Som supplement til § 11 om frihedsopsparing ved aften- og nattjeneste i arbejdstidsaftalen gælder:

”Ved tjeneste i aftenperioden medregnes alene den arbejdstid, der er omfattet af arbejdsplanen eller i øvrigt er beordret eller godkendt.”

§ 7. Overarbejde

Stk. 1

Som supplement til § 12 om overarbejde i arbejdstidsaftalen gælder:

”Tilfældig forlængelse af den planlagte tjeneste medregnes i opgørelsen af arbejdstiden, for så vidt overskridelsen udgør mere end 15 minutter.”

Stk. 2

Som supplement til § 12, stk. 5 om erstatningsfrihed i arbejdstidsaftalen gælder:

”Bemærkning:

Ledelsen og læreren kan aftale, at præsteret overarbejde kan afspadseres i samme normperiode, som det er opstået. Ved sådan afspadsring gives tillæg med frihed af samme varighed som overarbejdet med tillæg af 50 %. Erstatningsfriheden gives fortrinsvis som hele fridage og med samme timetal, som den pågældende dag er planlagt med.”

§ 8. Lokale aftaler

Som supplement til § 13 om lokalafalter i arbejdstidsaftalen gælder:

Stk. 1

”Der kan lokalt indgås aftale om vilkår i forbindelse med:

- tjeneste uden for det faste tjenestested
- tjenesterejser
- flere tjenestesteder
- kursusdeltagelse
- kontaktlærer
- antallet af mødedage
- varslingsbestemmelser m.m.

Såfremt der ikke indgås lokal aftale herom, gælder tilbagefaldsbestemmelserne i dette protokollats bilag 1.

Stk. 2

Der kan indgås lokal aftale om deltagelse i lejrskole/studieture og opgaver i forbindelse med eksamination og censur. Hvis der ikke er indgået sådan aftale, løses arbejdsopgaverne i mødetiden.

Stk. 3

Der kan endvidere indgås lokal aftale om tilrettelæggelse af og vilkår for løsning af arbejdsopgaver, herunder varetagelse af anden undervisning, uden for området, jf. overenskomstens § 1, stk. 2, pkt. 1.

Stk. 4

Hvor der ikke er nævnt andet, indgås lokale aftaler mellem kommunen og (lokale) repræsentanter for Danmarks Lærerforening.

Stk. 5

Lokale aftaler kan opsiges med 3 måneders varsel med mindre andet er aftalt i den enkelte aftale.”

§ 9. Ikrafttræden

Dette protokollat har, hvor intet andet er anført, virkning fra den 1. januar 2011.

København, den 3. august 2011

For

KL

Michael Ziegler

Janne Vinderslev

For

Lærernes Centralorganisation

Anders Bondo Christensen

Bilag 1 til protokollat 3. Tilbagefaldsbestemmelser - specialundervisning for voksne

I stedet for bilag 1 i aftale om arbejdstid for lærere gælder:

Tidsfastsættelsen m.v. til følgende arbejdsopgaver fastsættes lokalt ved aftale mellem kommunalbestyrelsen og (lokale) repræsentanter for Danmarks Lærerforening.

Såfremt der ikke lokalt kan opnås enighed, gælder tilbagefaldsbestemmelserne, der er oplistet nedenfor:

1. Tjeneste uden for det faste tjenestested

Stk. 1

Ved tjeneste uden for det faste arbejdssted medregnes transporttiden til og fra arbejdsstedet som arbejdstid.

Stk. 2

Arbejdsfri perioder uden for det faste arbejdssted på indtil 2 timer medregnes som arbejdstid.

Stk. 3

Såfremt en arbejdsfri periode uden for det faste arbejdssted er af længere varighed end anført i stk. 2, men ikke overstiger 6 timer, medregnes hele perioden med 1/3 af tiden.

Stk. 4

I øvrigt medregnes arbejdsfri perioder ikke.

2. Flere arbejdssteder

Stk. 1

For lærere ved specialundervisning for voksne med flere arbejdssteder fastsætter den ansættende myndighed et hovedarbejdssted. Som hovedregel fastsættes dette som det arbejdssted, hvor hovedparten af tjenesten er placeret.

Stk. 2

Ændring af hovedarbejdssted betragtes som en væsentlig vilkårsændring, bortset fra de tilfælde hvor en ændring af hovedarbejdsstedet medfører en daglig mertransport på 8 km eller derunder.

Stk. 3

Ved tjeneste andre steder end hovedarbejdsstedet anvendes de sædvanlige regler for tjeneste udenfor det faste arbejdssted, jf. punkt 1.

Stk. 4

For lærere, der som led i ansættelsesvilkårene gør tjeneste indenfor et nærmere geografisk afgrænset område (et distrikt), kan en institution, eller mødested indenfor distriktet eller den pågældendes hjem anvendes som udgangspunkt for beregning af kørselsgodtgørelse og medregning af arbejdstid, jf. reglerne for tjeneste uden for det faste arbejdssted. Distriktet kan være hele regionen/kommunen.

Stk. 5

Ved rejser direkte mellem bopæl og andet arbejdssted end hovedarbejdsstedet, medregnes alene den tid, der ligger ud over lærerens befordringstid mellem hjem og hovedarbejdssted.

3. Kursusdeltagelse

1. Når en ansat efter godkendelse af ledelsen deltager i kursus beregnes arbejdstiden for den enkelte dag som summen af:
  - eventuel transporttid
  - eventuelle arbejdsfri perioder
  - planlagt kursustid
  - anden tjeneste, der eventuelt udføres på kursusdagen.

Bemærkning:

Transporttid kan højst udgøre 13 timer pr. døgn.

Arbejdsfri perioder uden for det faste arbejdssted på indtil 2 timer medregnes som arbejdstid. Såfremt en arbejdsfri periode uden for det faste arbejdssted er mellem 2 og 6 timer, medregnes hele perioden med 1/3 af tiden.

Derudover medregnes arbejdsfri perioder ikke.

2. Ved internatkurser beregnes arbejdstiden på ud- og hjemrejsedagen som anført i stk. 1. På øvrige dage i internatopholdet beregnes arbejdstiden som 7,4 timer pr. dag.
3. Der ydes arbejdstidsbestemte tillæg i henhold til gældende overenskomst. På internatkurser ydes tillæggene dog som angivet i stk. 4-6.
4. Såfremt internatkurser afvikles på søn- eller helligdage, ydes der for den pågældende dag et ikke-pensionsgivende tillæg på 7,5 x 22,65 kr. **[O.11]** Med virkning fra 1. januar 2012 forhøjes beløbet til 22,72 kr. i grundbeløb (31-03-2000 niveau) **[O.11]**.
5. Såfremt internatkurser helt eller delvis afvikles på lørdage efter kl. 12.00, ydes der for den pågældende dag et ikke-pensionsgivende tillæg på 3 x 22,65 kr. **[O.11]** Med virkning fra 1. januar 2012 forhøjes beløbet til 22,72 kr. i grundbeløb (31-03-2000 niveau) **[O.11]**. Såfremt der på internatkurser ifølge kursusprogram eller lignende er tilrettelagt undervisning eller anden faglig kursusvirksomhed efter kl. 17.00, ydes der for den pågældende dag et ikke-pensionsgivende beløb på 2 x 19,08 kr. **[O.11]** Med virkning fra 1. januar 2012 forhøjes beløbet til 19,14 kr. i grundbeløb (31-03-2000 niveau) **[O.11]**.

Ovenstående kan fraviges ved lokalaftale i henhold til gældende overenskomst.

4. Mødedage

Er der ikke opnået enighed om antallet af dage, der kan friholdes for undervisning og øvrige opgaver, jf. § 4 i nærværende protokollat, kan leder og/eller lærer forlange, at der friholdes et antal dage svarende til 25 % af timer anvendt til undervisning, der er givet som klasseundervisning, holdundervisning og/eller individuel undervisning, herunder undervisning af pårørende.

Det kan dog højest forlanges, at 20 dage inklusive antallet af afholdte feriedage, jf. § 5 i bilag 2 til dette protokollat friholdes på denne måde.

5. Varsling m.m.

Arbejdsplanen skal udleveres til læreren senest 4 uger før ikrafttræden.

Ændringer i arbejdsplanen varsles med 4 uger.

Arbejdsdage, hvor læreren skal møde efter mødeplanen, skal medregnes med mindst 3 timer.

Bilag 2 til protokollat 3. Aftale om Flekstidsordning – specialundervisning for voksne

Som supplement til aftale om arbejdstid for lærere gælder:

§ 1. Generelle bemærkninger

Tilrettelæggelsen af arbejdstidsforholdene for de af aftalen omfattede lærere kan ske efter denne aftale. Hensigten med denne aftale er at give de ansatte mulighed for i højere grad selv at tilrettelægge arbejdet.

Anvendelsen af denne aftale forudsætter, at der fortsat udarbejdes en arbejdsplan. Hvis det pålægges læreren at være til stede uden for den i arbejdsplanen fastsatte arbejdstid, opgøres dette som hidtil som overarbejde. Det præciseres herved, at læreren således ikke selv kan udløse overtid ved tilstedeværelse uden for arbejdsplanen, medmindre dette er beordret eller forudsat.

I det omfang, det ikke af skolens ledelse er pålagt læreren at være til stede i forbindelse med eksempelvis undervisning, møder eller lignende, kan læreren selv tilrettelægge arbejdet.

Den for den enkelte normperiode fastsatte arbejdstid skal overholdes med de udvidelser/begrænsninger, der følger af denne aftales § 4.

§ 2. Fikstid

Fikstiden er den del af mødetiden, hvor den tidsmæssige placering af arbejdet er beordret eller bestemt af andre forhold, som er uden for lærerens indflydelse.

Bemærkning:

Fikstiden er placeret inden for arbejdsplanens rammer. Opgaver, der pålægges uden for arbejdsplanen, er som hidtil overarbejde.

§ 3. Flekstid

Flekstiden er den del af mødetiden, hvor den tidsmæssige placering af arbejdet kan fastlægges af den enkelte lærer.

§ 4. Flekstidsregnskab

Der føres et løbende flekstidsregnskab med angivelse af, hvor læreren har holdt fri i medfør af flekstidsordningen (÷timer), og hvor læreren har arbejdet ud over arbejdsplanens rammer i medfør af flekstidsordningen (+timer).

Flekstidsregnskabet kan ved hver måneds udgang normalt max. udvise 10 ÷timer, henholdsvis max. 20 +timer. Timer ud over + 20 bortfalder.

+timer i flekstidsregnskabet kan ikke vederlægges kontant, jf. dog § 8.

Bemærkning:

Fremgangsmåden for registrering af arbejdstid og flekstidsregnskab fastlægges i samarbejde mellem ledelse og medarbejdere. Det forudsættes, at der føres en daglig registrering, der skal være tilgængelig for ledelsen.

§ 5. Flexsfridage

Det kan mellem ledelsen og den enkelte lærer aftales, at der ud over de i § 4 nævnte timer kan opspares +timer til max. 12 årlige hele fridage. Fridagenes placering aftales med ledelsen.

Bemærkning:

Der kan max. holdes 20 dage, hvor læreren ikke er til rådighed for skolen/institutionen inkl. feriedage og dage friholdt for undervisning.

§ 6. Suspension af flekstidsordningen

Ledelsen kan suspendere flekstidsordningen på dage, hvor arbejdet kræver den ansattes tilstedeværelse i den samlede, normale arbejdstid, ifølge arbejdsplanen.

§ 7. Fravær på grund af sygdom m.v.

Fravær på grund af sygdom, ferie, tjenestefrihed, afspadsring af overarbejde og andet lovligt fravær, samt tjenesterejser, kursusdeltagelse og lignende indgår i opgørelsen af arbejdstiden i henhold til arbejdsplanen og bestemmelserne i arbejdstidsaftalen.

§ 8. Fratrædelse

Ved fratræden skal +timer henholdsvis ÷timer være udlignet inden fratræden. Hvis lærer og leder er enige om, at særlige forhold forhindrer en sådan udligning foretages fradrag for eventuelle ÷timer og eventuelle +timer udbetales. Fradraget og udbetalingen beregnes pr. time som $1/1924$ af den pågældendes årsløn inklusiv eventuel funktions- og kvalifikationsløn.

Bilag 3 til protokollat 3. Opgavebeskrivelser ved specialundervisning for voksne.

I stedet for opgavebeskrivelserne i aftale om arbejdstid for lærere gælder:

Lærerne løser deres opgaver i den individuelle tid og ”skoletid”.

Lærerne tilrettelægger selv den individuelle tid. ”Skoletid” tilrettelægges og administreres af skolens ledelse.

I forbindelse med udmøntningen af den pædagogiske målsætning for skolen/institutionen beslutter skolens/institutionens leder – i samarbejde med lærerne/lærerteam hvilke aktiviteter, der indgår i det kommende skoleår for den enkelte, teamet og det samlede lærerpersonale. Planlægningen skal tage udgangspunkt i, at der skal være sammenhæng mellem de pædagogiske målsætninger (indsatsområder, virksomhedsplaner og handleplaner) for skolevæsenet, den enkelte skole/institution og lærernes viden og forudsætning for at skabe en optimal undervisning.

Den individuelle tid

Lærernes opgaver i den individuelle tid fremgår af aftalens § 4. I den individuelle tid er afregnet for udarbejdelse af de skriftlige oplæg, som er nødvendige for planlægning, forberedelse og efterbehandling af lærerens/børnehaveklasselederens undervisning, herunder skriftlige oplæg til den løbende evaluering i teamsamarbejdet og i den fælles forberedelse – oplæg som er tænkt til lærerens eget brug.

Skriftlige oplæg til fagfordeling og årsplan er omfattet af den individuelle tid.

Statusbeskrivelser til klasselærer og ledelse svarende til lærerens almindelige efterbehandling af elevernes konkrete undervisningsforløb er ligeledes omfattet af den individuelle tid.

Der er derimod ikke afregnet for skriftligt arbejde, som knytter sig til skolens administration, eksempelvis planlægning af skoleåret, arbejdets tilrettelæggelse, udarbejdelse af virksomhedsplaner, skriftlig vurdering af eleverne, herunder visitations- og revisitationspapirer m.v. samt statusrapporter for elever ud over de ovenfor nævnte til den daglige undervisning.

Der er ikke afregnet for de opgaver, der knytter sig til kontaktlærerfunktionen.

Varetagelsen af de særlige hverv, der knytter sig til bestemmelserne om tillids- og sikkerhedsrepræsentanter og samarbejdsudvalg, er ikke indeholdt i den individuelle tid. For sikkerhedsrepræsentanter og samarbejdsudvalgsmedlemmer indgår mødeforberedelse dog i den individuelle tid.

Skolelederen kan ikke pålægge læreren følgende aktiviteter i den individuelle tid uanset formålet:

- mødevirksomhed med andre lærere og/eller personalegrupper
- aktiviteter med eleverne
- deltagelse i kurser/efteruddannelse
- indkøb af undervisningsmateriale.

Skoletid

I specialundervisningen vil undervisningsformerne fortsat udvikle sig, og nye arbejdsformer vil komme til. Det er baggrunden for at undervisningen beskrives så bredt, som det er anført i § 3. Den tid, der anvendes til undervisning, jf. § 3 opgøres med henblik på at konstatere, om læreren overskrider det fastsatte årlige timetal til undervisning og dermed er berettiget til den i § 15A i Overenskomst for lærere m.fl. i folkeskolen og ved specialundervisning for voksne fastlagte godtgørelse.

Ud over de i § 3 nævnte opgaver medregnes den tid, som er planlagt til/anvendes til aktiviteter/rådgivning/vejledning sammen med eleven/eleverne i forbindelse med skolebibliotekets åbningstid, skole/erhvervsvejlederens træffetid, undervisning med deltagelse af gæstelærer samt teaterbesøg, museumsbesøg, klasse- og skolefester, idrætsdage, juleafslutninger. Lærerens deltagelse i fællesarrangementer alene med det formål at varetage tilsynsfunktioner medregnes ikke som undervisning. Ved undersøgelser, herunder undersøgelser med henblik på eventuel fremsættelse af forslag om undervisning medregnes den tid, der anvendes sammen med eleven.

Kontaktlæreropgaver

Klasse-/kontaktlæreropgaver er opgaver, der særligt tillægges den lærer eller det lærerteam, som pålægges at varetage ansvaret for klasse-/holdlærerfunktionen jf. folkeskolelovens § 18 stk. 2 og 5, herunder opgaver med relation til klassen/holdet som social enhed.

Heri indgår bl.a. følgende opgaver:

- personlig rådgivning og vejledning af elever og forældre
- regelmæssig underretning af eleverne og forældrene om skolens syn på elevernes udbytte af skolegangen
- vejledning om erhvervs- og uddannelsesmuligheder
- koordinering af arbejdet vedrørende eleven til skolens ledelse, øvrige lærere og andre personalegrupper samt eksterne samarbejdpartnere
- koordinering af fællesarrangementer for hele eller dele af skolen, der ikke er undervisningsrelaterede
- koordinering af opgaver i forbindelse med individuelle undervisningsplaner og statusrapporter/elevudtalelser samt
- koordinering af undervisningens indhold, planlægning og tilrettelæggelse for den enkelte elev.

Fælles forberedelse

Ud over den tid, der er fastlagt i den individuelle tid, forudsættes det, at lærerne/børnehaveklasselederne anvender tid til fælles forberedelse. Fælles forberedelse er forberedelse, der skal finde sted sammen med andre. Timerne anvendes til forberedelse, efterbehandling og evaluering af den konkrete undervisning og længere undervisningsforløb samt udvælgelse og udarbejdelse af undervisningsmateriale til undervisningen. Læreren tilrettelægger som udgangspunkt selv form og indhold i den fælles forberedelse.

Lærere kan i forbindelse med deres forberedelse af undervisningen have behov for at samarbejde med andre faggrupper. Dette kan finde sted i den afsatte tid til fælles forberedelse. Det er en forudsætning, at samarbejdet tager udgangspunkt i et konkret behov i forbindelse med tilrettelæggelse eller evaluering af konkret undervisning, som lærerne skal udføre eller har udført i forbindelse med udvælgelse og udarbejdelse af undervisningsmateriale til undervisningen.

Det er således hensigtsmæssigt, at fastlæggelse af tid og sted sker på en sådan måde, at samarbejdet er muligt, når der er behov herfor.

Der afsættes på skolen/institutionen for hver lærer 80 timer til fælles forberedelse. Timerne fordeles med 50 timer til den enkelte lærer, resterende timer fordeles af skolens leder. Tidsfastsættelsen fremgår af denne aftales § 3, stk. 4.

Den fælles forberedelse tilrettelægges og administreres af skolens/institutionens ledelse, og finder sted på skolen/institutionen eller uden for denne efter nærmere drøftelse med skolens/institutionens ledelse.

I tid til fælles forberedelse indgår f.eks. ikke mødevirksomhed vedr. den enkelte elev/eller elevgrupper, herunder konferencer, opgaver i relation til klassen som social enhed, og koordinerende opgaver vedr. skolens rammer.

Andre opgaver

Ud over undervisningsopgaverne jf. denne aftales § 3, stk. 5, opgaverne i den individuelle tid og opgaverne i den fælles forberedelse, varetager lærerne en række andre opgaver.

Udvikling og efteruddannelse

Opgaverne og kravene til kvalitet og effektivitet i opgaveløsningen bliver stadigt mere komplekse, og indsatsen for kompetenceudvikling er væsentlig for, at medarbejderne er i stand til at matche disse krav.

Udvikling af medarbejderens kompetencer tager udgangspunkt i en løbende dialog mellem ledelsen og medarbejderne/den enkelte medarbejder om, hvordan disse kompetencer kan udvikles. Udviklingen af den enkelte medarbejder skal imidlertid ikke udelukkende ses i forhold til den konkrete arbejdsplads.

Der kan gennemføres pædagogiske dage/møder for skolen/institutionen, hvor bl.a. pædagogiske/undervisningsmæssige emner samt personaleudvikling kan indgå.

Samarbejde

Ud over den fælles forberedelse af undervisningen samarbejder lærerne i forbindelse med skolens øvrige aktiviteter.

Teamsamarbejde er de faste fællesskaber omkring enkelte elever/elevgrupper (fx klasser, årgange eller afdelinger), fag og funktioner. Teamene løser de opgaver, der er tillagt dem i forhold til beslutninger om skoleårets planlægning. Teamene udøver i øvrigt den kompetence, der er tillagt dem – og fastlægger selv den konkrete tilrettelæggelse af deres arbejde inden for deres professionelle råderum. Team kan, hvor det er naturligt, omfatte andre personalegrupper end lærere.

For at løse de undervisningsmæssige og sociale opgaver er det nødvendigt, at læreren har en række samarbejdsrelationer på og udenfor skolen/institutionen. Det drejer sig

om andre grupper af lærere, lærerkollegiet som helhed samt i forhold til andre personalegrupper på skolen/institutionen (fx skolepsykolog, SFO-personale, sundhedspersonale, pedel), andre skoler/institutioner og andre myndigheder. Sidstnævnte omfatter bl.a. samarbejdet og koordineringen til socialforvaltning, tolke, SSP, fritidsorganisationer, lokalsamfund, internationale kontakter og andre undervisningsforløb fx i forbindelse med brobygning.

Pauser/frikvarterer

Undervisningen tilrettelægges, så der i videst muligt omfang skabes sammenhæng i de enkelte læreprocesser. Behovet for nødvendige pauser fastlægges enten af skolens ledelse eller af de involverede lærere og elever afhængig af arbejdets tilrettelæggelse.

Andre opgaver og hverv

Lærerne løser derudover en række andre opgaver, herunder:

- medvirken ved afgangsprøver (opgaverettelse, udarbejdelse af prøvetekster, pensumopgivelse, afvikling m.v.)
- tilsyn med samlinger, herunder det administrative arbejde i forbindelse med skolebiblioteksfunktionen m.v.
- rejsetid m.v.
- praktikvejledning
- rådgivnings- og vejledningsopgaver overfor kollegaer, andre personalegrupper, forældre/pårørende
- skemalægning
- særlige hverv som fx tillids- eller sikkerhedsrepræsentant, mødeleder i pædagogisk råd, formand for pædagogisk råd, medlem af samarbejdsudvalg og medlem af (skole)bestyrelsen
- tilsyn i forbindelse med undervisning.

Ovenstående liste over opgaver er ikke udtømmende.

Protokollat 4 - Særlige regler ved afvikling af mundtlige udtræksprøver ved folkeskolens 9. klasses afgangsprøve

Stk. 1

Reglerne i dette protokollat gælder for lærere, der skal medvirke til gennemførelsen af mundtlige udtræksprøver.

Bemærkning:

Reglerne i bilag 1 – Tilbagefaldsbestemmelser, pkt. 6 om eksamination og censur finder alene anvendelse, såfremt dette fremgår af nedenstående regler.

Stk. 2

Modellerne i stk. 3 - 5 kan anvendes ved afvikling af mundtlig prøve i udtræksfagene.

Det er kommunen, som vælger hvilken model, der benyttes.

Bemærkning:

Modellen behøver ikke være ens for alle lærere.

Stk. 3 Model 1

Potentielle eksaminatorer og censorer planlægges med forventet eller aftalt tid til afvikling af prøverne

Hvis modellen i stk. 3 anvendes, følges de almindelige regler i arbejdstidsaftalen for planlægning af eksamination og censur, herunder reglerne i bilag 1 – Tilbagefaldsbestemmelser, pkt. 6 om eksamination og censur.

Bemærkning:

For lærere, der har fået tid planlagt til gennemførelse af prøver, men som ikke skal afvikle prøver, da deres fag ikke udtrækkes, kan timerne anvendes til andre formål, fx vikartimer, tilsyn ved prøver, planlægning/oplæg vedrørende kommende skoleår m.v.

Stk. 4 Model 2

De lærere, der skal gennemføre udtræksprøver, betales for opgaven med en særlig timetakst.

Hvis modellen i stk. 4 anvendes, følges de almindelige regler i arbejdstidsaftalen for planlægning af eksamination og censur ikke. De nærmere regler er fastsat i stk. 6-8.

Stk. 5 Model 3

Kommunen kan vælge at kombinere modellerne i stk. 3 og stk. 4 for den enkelte lærer, således at en potentiel eksaminator eller censor planlægges med, at en del af timerne til prøveafvikling indgår i den pågældende lærers aktivitetsplan, og at den resterende del af timerne honoreres med betalingssatsen efter stk. 7 for den lærer, der skal gennemføre opgaven.

Stk. 6

Såfremt modellen i stk. 4 anvendes, holdes tiden til eksamination og censur, herunder tiden til forberedelse, prøveafvikling samt evt. rejsetid, uden for skoleårets planlægning, herunder uden for den enkelte lærers aktivitetsplan.

Stk. 7

Såfremt modellen i stk. 4 anvendes, betales for varetagelse af opgaven som eksaminator og censor 191,00 kr. (31/3 2000-niveau) pr. time.

Timesatsen er pensionsgivende for overenskomstsansatte, dog undtaget overenskomstsansatte lærere, som har ret til tjenestemandspension, jf. overenskomstens § 10, stk. 10 og 11.

Timer, der honoreres efter modellen i stk. 4, kan ikke samtidig udløse akkordtillæg efter overenskomstens § 16.

Stk. 8

Såfremt modellen i stk. 4 anvendes, betales timesatsen i stk. 7 for tid, der medgår til læreres medvirken som eksaminator, censor og beskikket censor. Tiden skal blandt andet dække tiden til forberedelse, prøveafvikling samt eventuel rejsetid.

Tiden fastsættes således:

- ved lokalaftale om den tid, der anses for medgået til opgaven og derfor ikke skal opgøres konkret eller
- skolelederen fastsætter tiden til opgaven, senest på det tidspunkt, hvor det foreligger oplyst hvilke fag, der udtrækkes til mundtlig prøve på skolen.

København, den 3. august 2011

For

Michael Ziegler

Janne Vinderslev

For

LC

Anders Bondo Christensen